

de Nieuwe Blauwen

AAN: Stadhuis

t.a.v. de Wethouder van Kunstzaken: Hans Kombrink

Coolsingel 40

Postbus 70012

3011 AD Rotterdam

betreft: aanvraag investeringsbijdrage t.b.v. de bouw van negen ateliers aan de Vredenoordlaan in Rotterdam

Rotterdam, 7 maart 1996

Geachte heer Kombrink,

hierbij willen wij een aanvraag doen voor een investeringsbijdrage in het kader van het atelier-plus initiatief.

De woon-en werkvereniging de Nieuwe Blauwen biedt u bijgevoegd plan aan voor de realisatie van negen ateliers in de wijk Kralingen.

De ateliers komen op de bovenste etage van het gebouw, gelegen aan de Vredenoordlaan 10-20, beheerd en gerenoveerd (1992-95) door de Nieuwe Blauwen. Er zijn 18 woningen en een aantal kleinschalige bedrijven. Ook is er een tijdelijke atelier-voorziening in de tuin gebouwd.

Er is een eethuis/expositie-ruimte waar regelmatig activiteiten plaatsvinden zoals een kunstsalon, kindermiddagen etc.

Voor kunstenaars wordt zelden atelierruimte gebouwd: vaker zijn het ruimtes die per toeval aan de eisen van kunstenaars voldoen. De Nieuwe Blauwen zijn voor hun bouwplannen uitgegaan van specifieke eisen van kunstenaars: er worden functionele ruimtes gebouwd, waar zij professioneel kunnen werken.

Om de dakverdieping tot negen ateliers te kunnen verbouwen vragen wij u een investeringsbijdrage van f 411.058,-.

38647

de Nieuwe Blauwen

AAN: Stadhuis

t.a.v. de Wethouder van Kunstzaken: Hans Kombrink

Coolsingel 40

Postbus 70012

3011 AD Rotterdam

betreft: aanvraag investeringsbijdrage t.b.v. de bouw van negen ateliers aan de Vredenoordlaan in Rotterdam

Rotterdam, 7 maart 1996

Geachte heer Kombrink,

hierbij willen wij een aanvraag doen voor een investeringsbijdrage in het kader van het atelier-plus initiatief.

De woon-en werkvereniging de Nieuwe Blauwen biedt u bijgevoegd plan aan voor de realisatie van negen ateliers in de wijk Kralingen.

De ateliers komen op de bovenste etage van het gebouw, gelegen aan de Vredenoordlaan 10-20, beheerd en gerenoveerd (1992-95) door de Nieuwe Blauwen. Er zijn 18 woningen en een aantal kleinschalige bedrijven. Ook is er een tijdelijke atelier-voorziening in de tuin gebouwd.

Er is een eethuis/expositie-ruimte waar regelmatig activiteiten plaatsvinden zoals een kunstsalon, kindermiddagen etc.

Voor kunstenaars wordt zelden atelierruimte gebouwd: vaker zijn het ruimtes die per toeval aan de eisen van kunstenaars voldoen. De Nieuwe Blauwen zijn voor hun bouwplannen uitgegaan van specifieke eisen van kunstenaars: er worden functionele ruimtes gebouwd, waar zij professioneel kunnen werken.

Om de dakverdieping tot negen ateliers te kunnen verbouwen vragen wij u een investeringsbijdrage van f 411.058,-.

38647

De huurprijs van de ateliers zal f 53,- per vierkante meter per jaar bedragen. De financiële onderbouwing van deze cijfers, alsmede bouwtekeningen en informatie over de Nieuwe Blauwen, vind u in de bladzijden hierna.

Wij hopen op een positief advies.

Hoogachtend,

Léon Dekker

Jasper vander Made

Harm Smit

Namens Woon-en werkvereniging de Nieuwe Blauwen

INHOUDSOPGAVE

brief aan de wethouder van kunstzaken

- 1 de nieuwe blauwen
- 2 nieuwe ateliers
- 3 bouwtekeningen
- 4 bouwbegroting
- 5 investerings overzicht
- 6 exploitatie overzicht
- 7 de pers over de nieuwe blauwen

DE NIEUWE BLAUWEN

de woon-en werkvereniging

In het najaar van 1992 besloot een verontruste groep mensen uit Kralingen een woonblok, dat op de nominatie stond gesloopt te worden, aan te kopen op coöperatieve basis. Dit woonblok, gelegen aan de Vredenoordlaan 10 - 20 beschikte naast woningen over een aanzienlijk oppervlak (de begane grond en twee aanbouwtjes), dat niet voor woonruimte maar juist voor werkruimte bestemd was. De sloop van het gebouw zou niet alleen een einde maken aan de originele vormgeving, maar bovendien de kleinschalige werkgelegenheid, zo typerend voor Kralingen, uit de wijk bannen.

De bewoners stichtten daarom woon- en werkvereniging de Nieuwe Blauwen, die zich ten doel stelt het woonblok op particuliere basis te renoveren en beheren, en kleinschalige werkgelegenheid in de breedste zin van het woord te stimuleren. De vereniging biedt startende ondernemers en kunstenaars de mogelijkheid om dicht bij huis een werkruimte te realiseren. De vereniging stoelt op twee fundamenten: zelfwerkzaamheid en coöperatief beheer.

Door middel van zelfwerkzaamheid pogen wij niet allen de kosten van een dergelijk project binnen verantwoorde grenzen te houden, tevens fungeert zelfwerkzaamheid als 'sociale smeerolie' tussen de bewoners. Het gezamenlijk werken aan je huis en werkplaats stimuleert niet alleen de zorg en het verantwoordelijkheidsgevoel ten opzichte van de directe leefomgeving: achterstallig onderhoud en het daarmee afnemende woongenot behoren bovendien tot het verleden. Daarnaast proberen wij door middel van recycling en 'vriendelijk' bouw materiaal meer zorg aan ons leefmilieu te besteden.

Het woonblok beschikt over achttien woningen (in zelfbeheer gerenoveerd in 1992-93) en op de begane grond acht bedrijfsruimten (in zelfbeheer gerenoveerd in 1994-95). Alle ruimtes zijn sinds april 1995 verhuurd. In de tuin is ten behoeve van drie (beeldend-) kunstenaars een tijdelijk ateliergebouw gerealiseerd. Behalve de woningen, twee tijdelijke ateliers en de bedrijfsruimten, wil de vereniging op de dakverdieping negen ateliers, ten behoeve van kunstenaars realiseren. Indien we erin slagen op professionele wijze het oude verwaarloosde dak te vervangen is de verbouwing van het pand gereed.

'het nieuwe bouwen'

Het woonblok aan de Vredenoordlaan is ontworpen door de bekende architecten Van Tijen en Maaskant en in de periode 1944-1947 gebouwd. Van Tijen was een belangrijke representant van het Nieuwe Bouwen, een progressieve stroming in de architectuur, die in de jaren dertig haar bloei beleefde.

Het Nieuwe Bouwen onderhield relaties met het International Congress of Modern Architecture (1928-1959). Deze libertaire architectengroep werkte aan de verwezenlijking van een functionele en op de toekomst gerichte stad. Zij wilden de bevolking acceptabele, ruime en goedkope woningen bieden. Het Nieuwe Bouwen had meer een sociale gerichtheid: vormgeving kwam pas op de tweede

plaats (form follows function). Toch bracht deze architectuur een unieke vormtaal waarin het gebruik van beton, glas en staal opvallen. Een voorbeeld hiervan zijn de lichte portieken van het pand op de Vredenoordlaan. Bovendien poogde het Nieuwe Bouwen wonen, werken en gemeenschappelijkheid te integreren. Men zocht naar mogelijkheden de verpaupering tegen te gaan, werkloosheid te bestrijden en buurtcohesie te bevorderen. Deze elementen hebben ons inziens nog niets aan kracht ingeboet, het Nieuwe Bouwen biedt nog steeds perspectief. Onze vereniging de Nieuwe Blauwen borduurt voort op bovenstaande gedachten.

zelfbeheer, gemeenschappelijkheid, wonen en werken

Door zelfbeheer geven de Nieuwe Blauwen vorm aan hun leefomgeving. De bedrijvigheid moet weer tussen de woningen plaats vinden waardoor werkgelegenheid en veiligheid terugkeren in de buurt. In het blok hebben een aantal kleine bedrijven hun plaats gevonden. Daarnaast is er een gemeenschappelijke werkruimte en tuin. Sinds 1994 hebben de Nieuwe Blauwen via het NBRW een banenpooler in dienst als -assistent- beheerder van het pand.

De 25 bewoners dragen allemaal bij aan het beheer, administratie, bestuur en het onderhoud van het pand. De algemene ledenvergadering heeft de eindverantwoordelijkheid binnen de Nieuwe Blauwen. Wensen, klachten, en informatie worden hier uitgewisseld.

Een lening (private financiering) van de BNG bank (met gemeentegarantie), een subsidie Particuliere Woningverbetering en een subsidie van het OBR voor de bedrijfslaag vormden de financiële onderbouwing van het project. Daarnaast heeft de zelfwerkzaamheid het financieel mogelijk gemaakt om de renovatie van de woningen en bedrijfslaag in eigen beheer uit te voeren. Er zijn 18 woningen (twee- en vierkamerwoningen) en 8 bedrijfsruimten. Huurders zijn onder meer Organisatieburo Stadsvernieuwing, Fuhler gitaarbouw, Projectburo Bodemsanering en De Blauwe Salon. Deze Blauwe Salon biedt ruimte aan een kunstsalon, exposities, kinderactiviteiten, cursussen en vegetarisch eethuis 'Het Lachende Varken'. In de Blauwe Salon hebben inmiddels vijf mensen een betaalde baan gevonden.

kunstenaars en ateliers

De Nieuwe Blauwen willen ruimte geven aan allerlei vormen van creativiteit. Naast een levendige bedrijvigheid in de buurt willen we ook aan meer facetten van het leven aandacht schenken. Hierbij horen ook verschillende vormen van kunst: de kunstenaar (zoals de schilder, maar ook fotograaf of filmmaker) aan het werk naast de bakker.

Wij willen kunstenaars een functionele en betaalbare werkplaats bieden waar zij op een professionele manier aan de slag kunnen.

Een kunstenaars-werkplaats wordt zelden als atelier gebouwd. Vaak zijn het ruimten die per toeval aan de eisen van de gebruikers voldoen. De Nieuwe Blauwen hebben na gesprekken met kunstenaars een lijst met eisen opgesteld.

Dit programma is uitgewerkt door een drietal architectenburo's in een scenario voor de atelier-verdieping. De beste hebben wij uitgekozen en deze is uitgewerkt in een ontwerp.

De bouwplannen van de Nieuwe Blauwen zijn bijzonder: de ruimtes worden

gebouwd aan de hand van eisen van kunstenaars.

Het schreeuwende gebrek aan ateliers wordt met ons plan een stukje minder.

samenvattend

De Nieuwe Blauwen hebben als onafhankelijke woon-en werkvereniging 18 woningen en 5 bedrijfsruimten gerenoveerd en gerealiseerd. Deze worden nu door ons beheerd. Voor hun inzet werden de bewoners beloond met de toekenning van de Stadsvernieuwingsprijs 1993 van de provincie Zuid-Holland (f 10.000,-).

NIEUWE ATELIER

achtergrond

In de aanvankelijke plannen werd uitgegaan van het vervangen van de bestaande zolderboxen door ateliers. Zo kregen deze door kleine ingrepen een andere bestemming. Nu het project zijn laatste fase ingaat, blijkt dat het oorspronkelijke plan onvoldoende mogelijkheden biedt om geschikte ateliers te realiseren. Na advies van enkele bouwkundigen en kunstenaars werd duidelijk dat de kwaliteit van de toekomstige ateliers zeer slecht zou zijn: te klein en te donker. Bovendien laat de huidige kwaliteit en constructie van het dak nauwelijks ingrepen toe: bijvoorbeeld voor doorbraken en bovenlichten. Toch houden wij vast aan het plan een atelierlaag te organiseren; zeker ook omdat een aantal kunstenaars gemotiveerd door dit vooruitzicht veel tijd en energie in het project hebben gestoken.

In samenwerking met het architectenbureau Fillié en Verhoeven is een ontwerp uitgewerkt voor de dakverdieping. Na een gedegen onderzoek werd geconcludeerd: slechts vervanging van het verwaarloosde dak bood perspectief. Niet alleen zal dit nieuwe dak het gehele woonblok ten goede komen, ook zal het ruime en lichte ateliers opleveren. Met leden van de Nieuwe Blauwen hebben de architecten een zelfwerkzaamheidsplan opgesteld, zodat een besparing van 6% op de aanneemsom mogelijk is.

Tijdens de renovatie van de woningen en bedrijfsruimtes hebben de bewoners ervaring opgedaan met zelfwerkzaamheid. Ook is er ervaring met de projectontwikkeling ontstaan. Naast de architecten zal een financieel-bouwkundig toezichthouder de verbouwing begeleiden.

De toekomstige huurders kunnen bij de Nieuwe Blauwen specifieke wensen voor hun atelier kenbaar maken.

Er zijn plannen om gastateliers en woonruimte (elders in het pand) voor -bij voorkeur- buitenlandse kunstenaars in te richten, de RKS toont hier belangstelling voor.

het nieuwe dak: technische omschrijving

De nieuwe bouwplannen gaan uit van vervanging van het gehele dak. Het zware, van baksteen gebouwde dak en alle binnenwanden, die geen direct nut hebben dienen te verdwijnen. In het midden van het gebouw, evenwijdig aan de voor- en achtergevels, komt een stalen balk, gedragen door de kopgevels, trappenhuisen en schoorsteenwanden. Aan de gevels tegen de bestaande betonnen goot komt een rij houten kozijnen, steeds gekoppeld met een stalen hoek. De nieuwe dakplaten, vrijdragende houten bouwpanelen, spannen van de stalen balk naar de houten gevelkozijnen. Afwerking aan de onderzijde is dan niet nodig. Na het afkitten van de naden en het isoleren van de stalen balk kan de dakbedekking worden aangebracht. Met het plaatsen van de stalen dakrand wordt een extra verband gemaakt en is het dak waterdicht.

De indeling van de vrije ruimte van 10 bij 50 meter die zo ontstaat wordt slechts beperkt door de trappenhuisen, schoorstenen en bestaande leidingen; kolommen ontbreken. Door deze eenvoudige en lichte wijze van bouwen kan het bouwpro-

ces in fases verlopen. Dit is met name van belang voor de organisatie van onder meer de zelfwerkzaamheid.

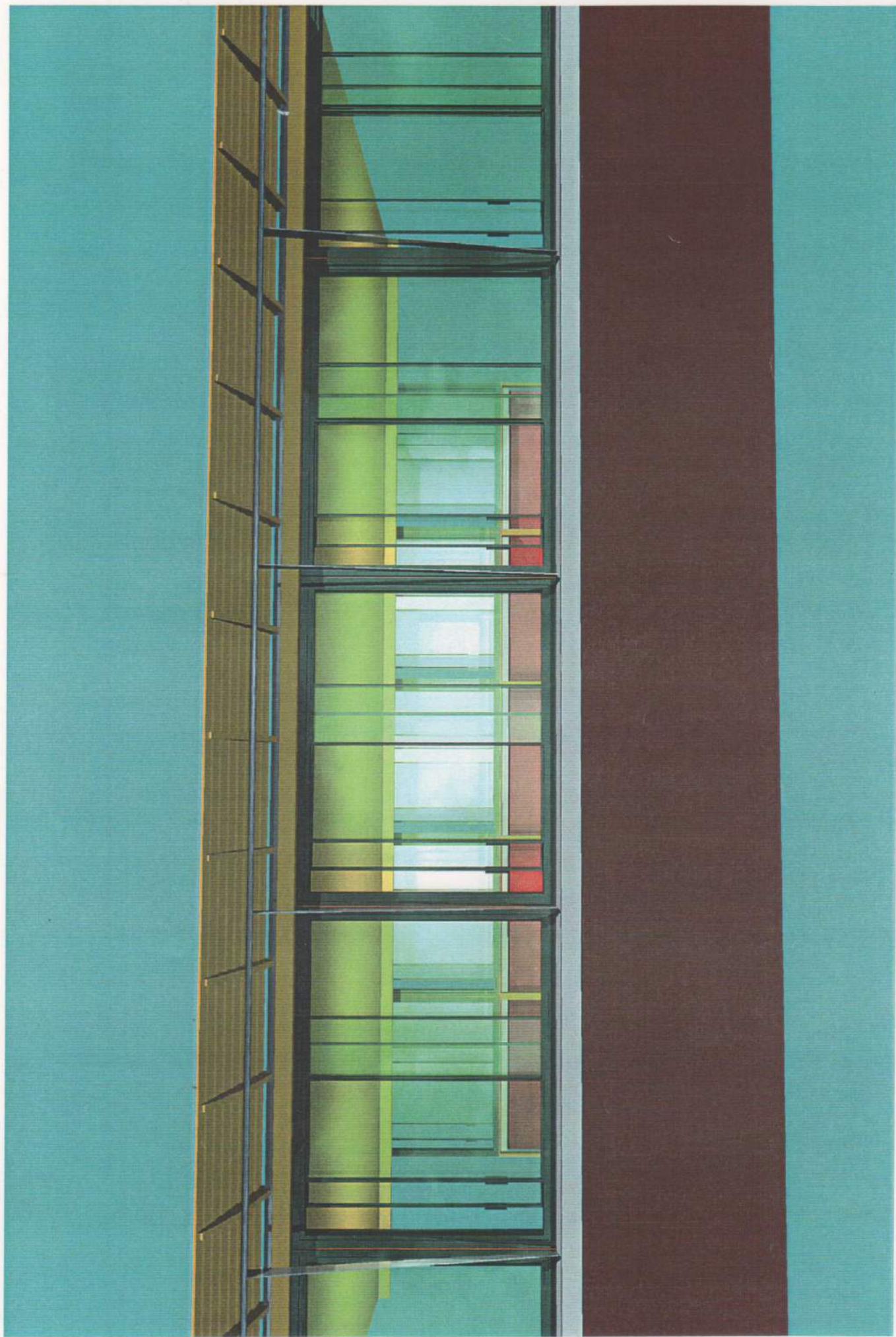
Gevaar voor lekkages bij de onderburen is nauwelijks aanwezig en de bestaande vloer kan het gewicht van de nieuwe constructie met gemak aan. Windkrachten zullen door het verband van de dakplaten naar het bestaande metselwerk worden overgebracht. De cederhouten gevelkozijnen brengen, met hun stramienmaat van 2167 mm, het verband tussen de voor-en achtergevel weer tot uitdrukking. Voordat zij in het werk gesteld worden, zijn de kozijnen reeds voorzien van stalen hoeken (gevelafwerking) en aluminium frames (schuiframen). De montage van de zonwerende gevelafwerking is slechts een kwestie van wat bouten moeren en kan vanaf de dakverdieping plaatsvinden. Ook het plaatsen van de raampanelen geschiedt met een enkele handeling van binnen uit. Nadat de zinken goot is aangebracht en de koppeling tussen de gevelkozijnen is afgekit, is die wind-en waterdicht.

De houten zon-en regenpanelen, gemaakt van onbehandeld 'red cederhout' (van hergebruikte balken uit voormalige pakhuizen), beschermen de onderhoudsarme gevel tegen de grootste regenlast. Het water wordt via het dak en de gullies naar het riool afgevoerd. Samen met de warmte-reflecterende dakbedekking, het isolatiepakket en de ventilatievoorzieningen, is een aangenaam klimaat mogelijk. Het aanzuigen van betrekkelijk koele lucht uit de trappenhuizen biedt daarvoor zelfs nog een extra voorziening.

De indeling wordt bepaald door de aanwezige bouwelementen: muren en leidingen. De ateliers sluiten aan op een meanderend stelsel van gangen en open ruimtes (ingeval van brand zijn de compartimenten klein). Omdat het merendeel van de ateliers openslaande deuren naar de open ruimtes heeft ontstaat er een situatie waarin 'privé' en 'gemeenschappelijk' elkaar overlappen. Zo houdt het atelier niet op bij de eigen deur.

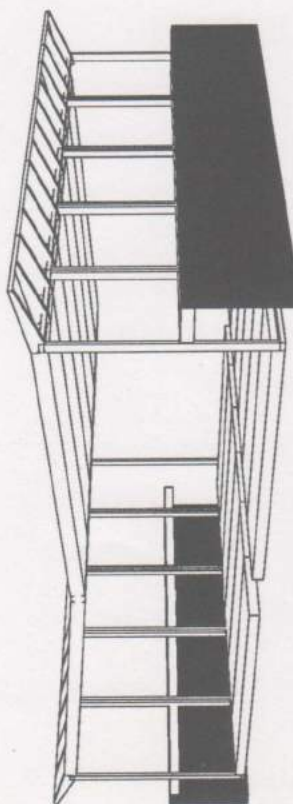
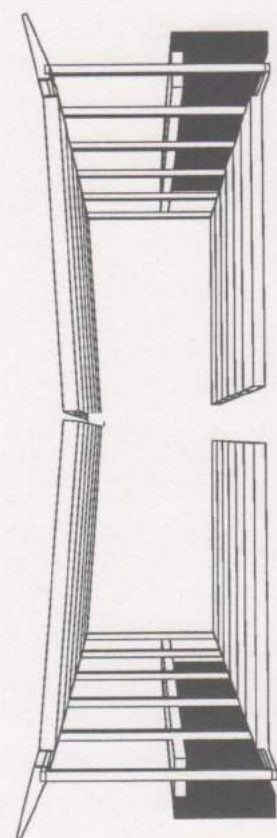
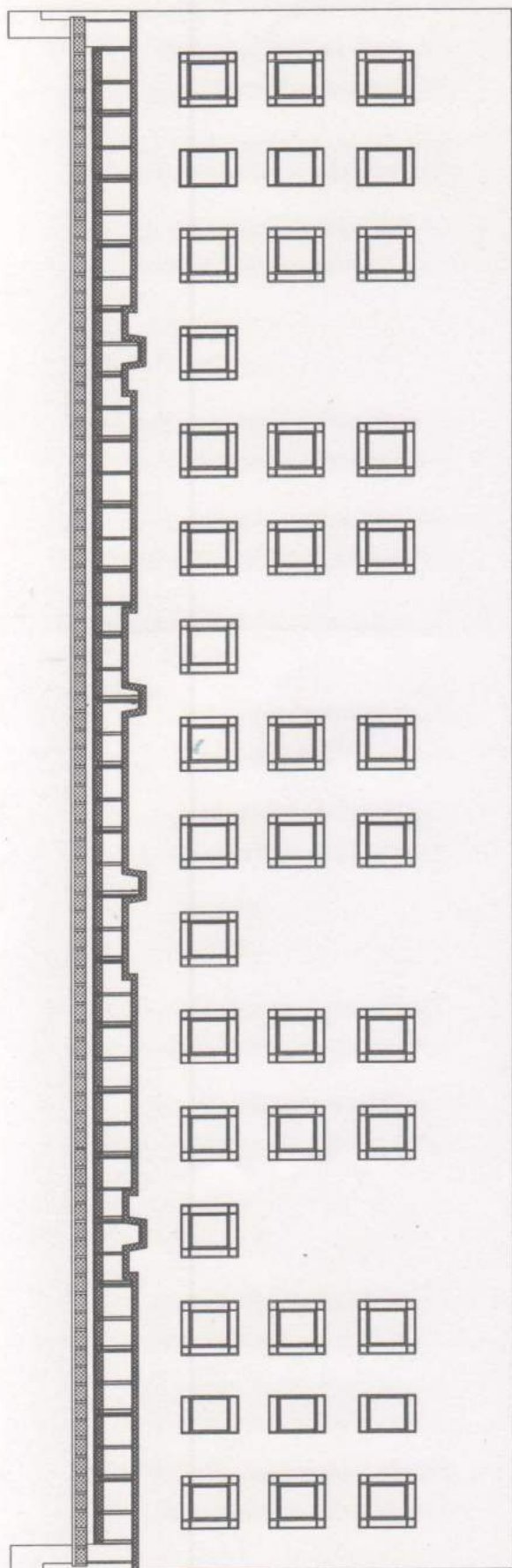
samenvattend

Met het 'nieuwe' plan maakt de sombere, hokkerige en teneergelaten sfeer van de oude zolder eindelijk plaats voor een open, uitnodigende en inspirerende ruimte.

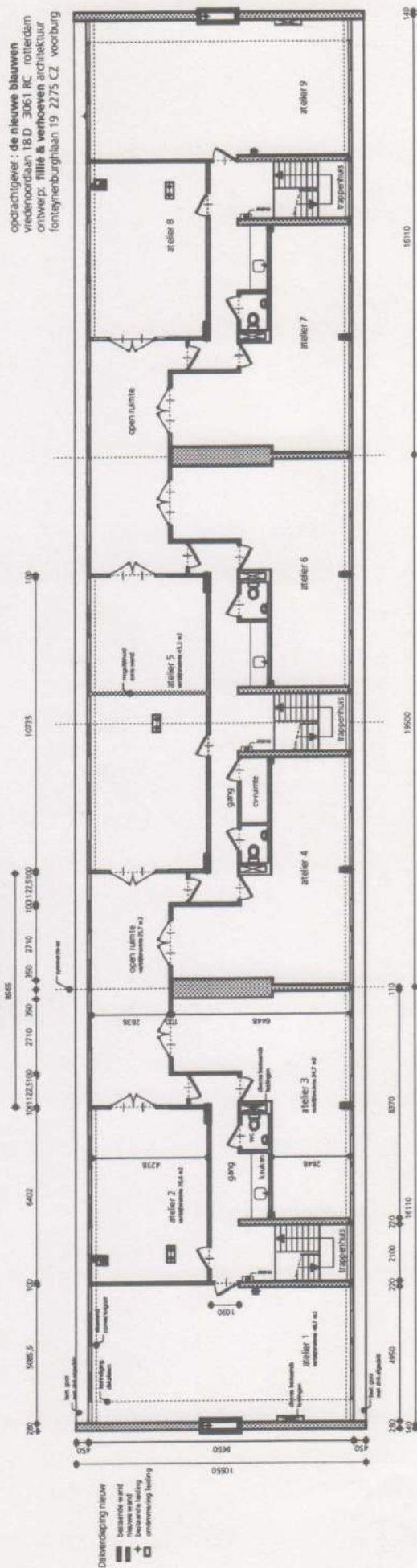

Het NIEUWE DAK: vooraanzicht met doorkijk door de ramen naar de achtergevel

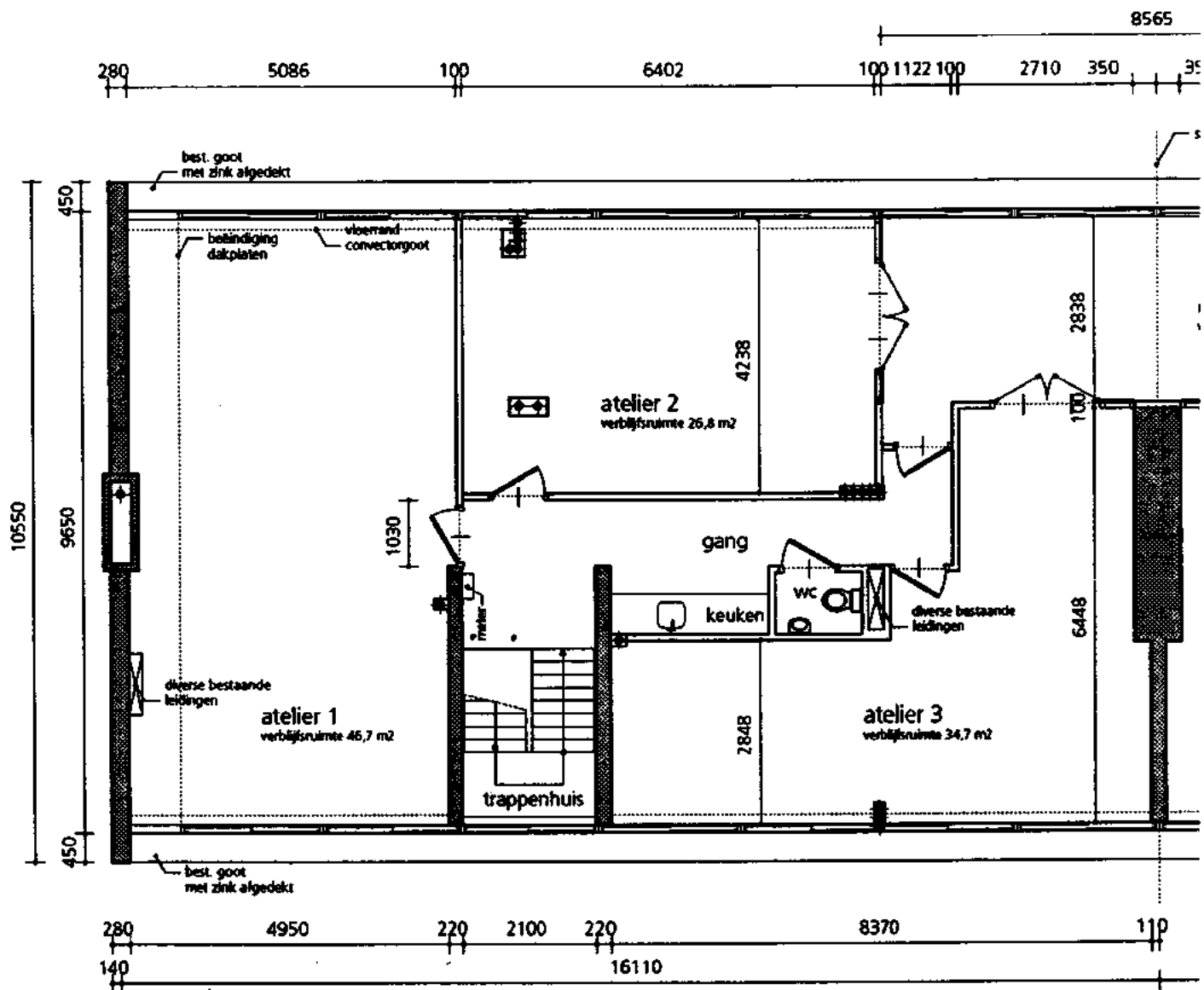
- achtergevel
- doorsnede
- plattegrond

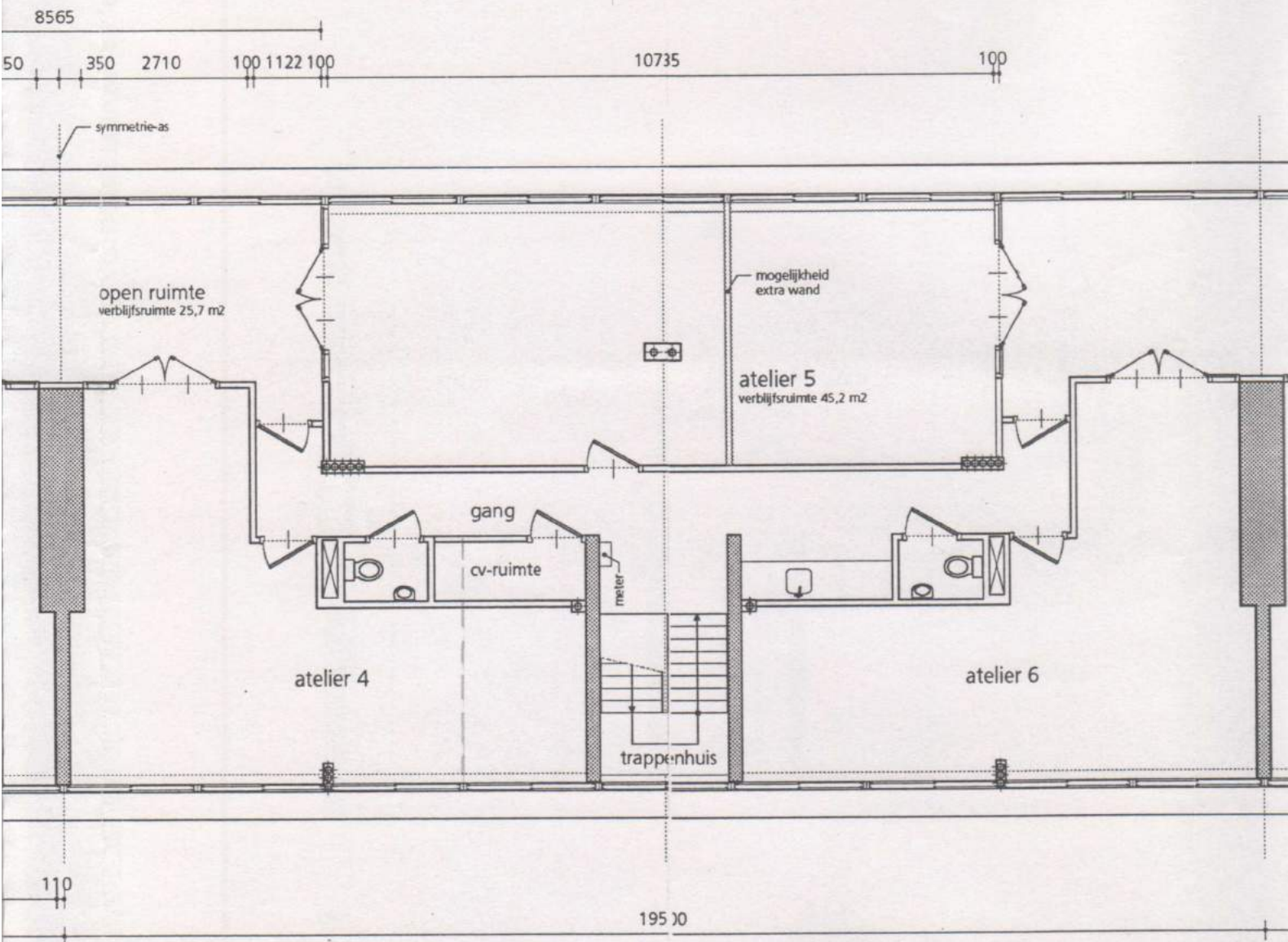
opdrachtgever : de nieuwe blauwen
vriendenordlaan 18 D 3061 RC rotterdam
ontwerp: filiië & verhoeven architectuur
fonteynenburghlaan 19 2275 CZ voorburg

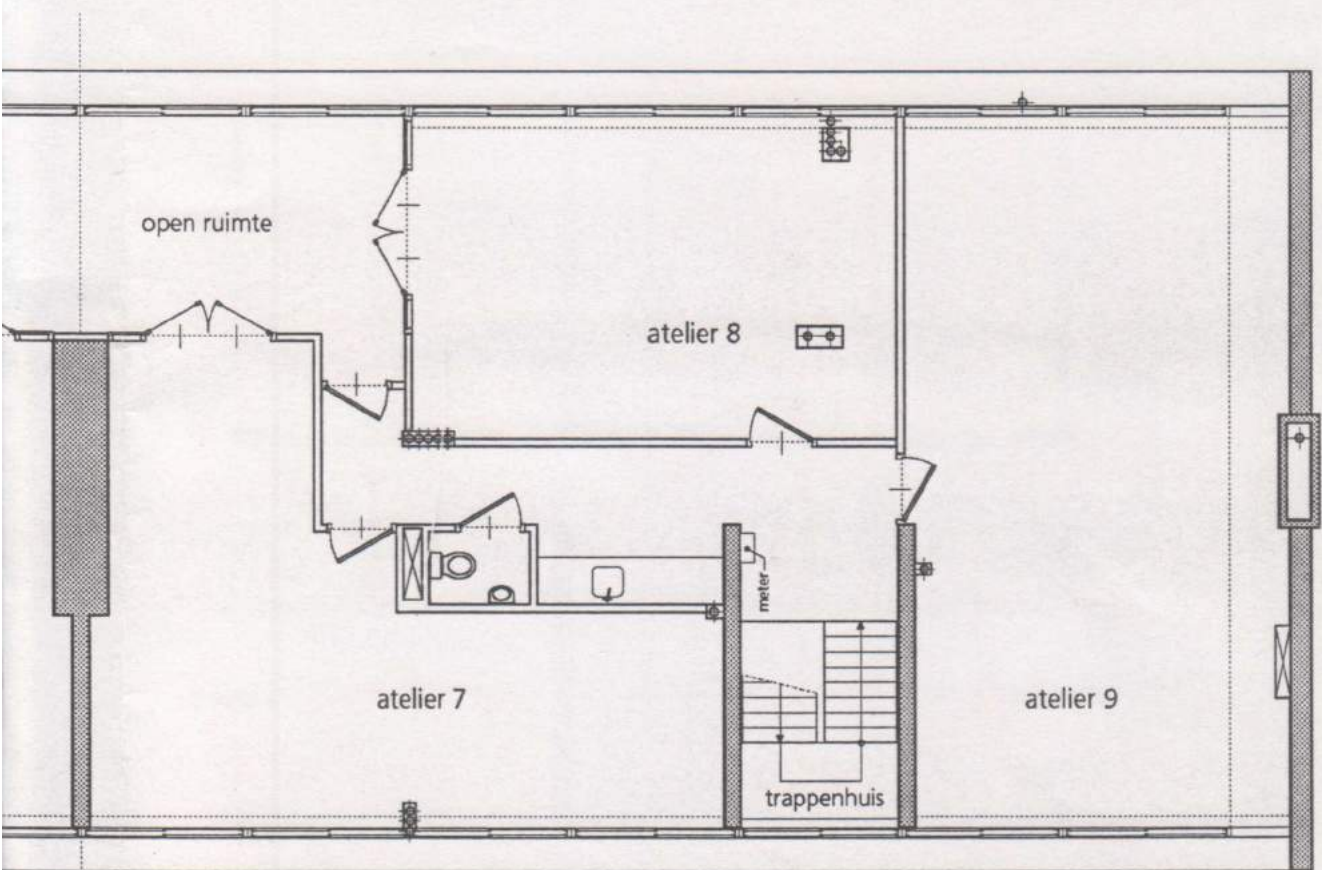

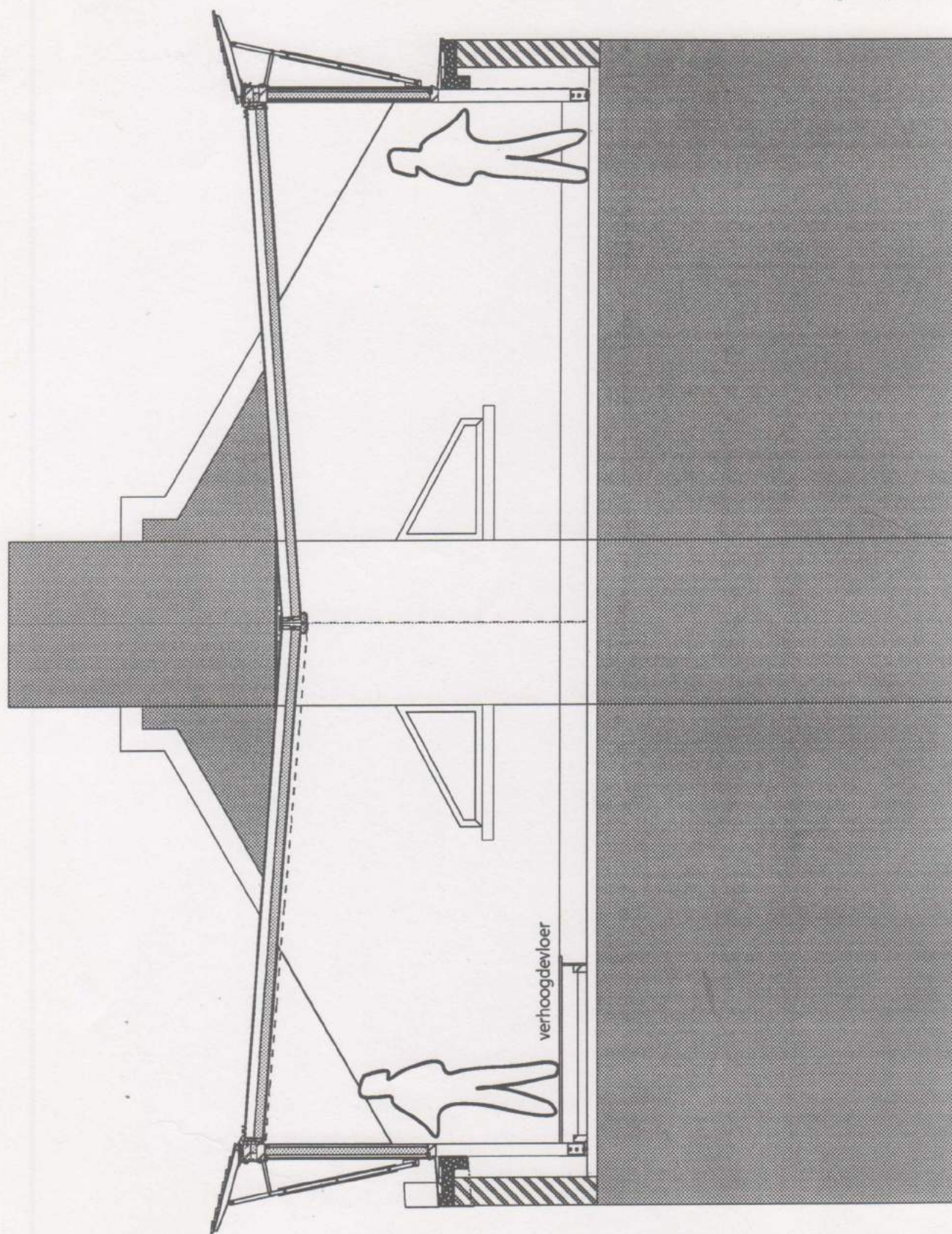
Dakverdieping nieuw

16110

140

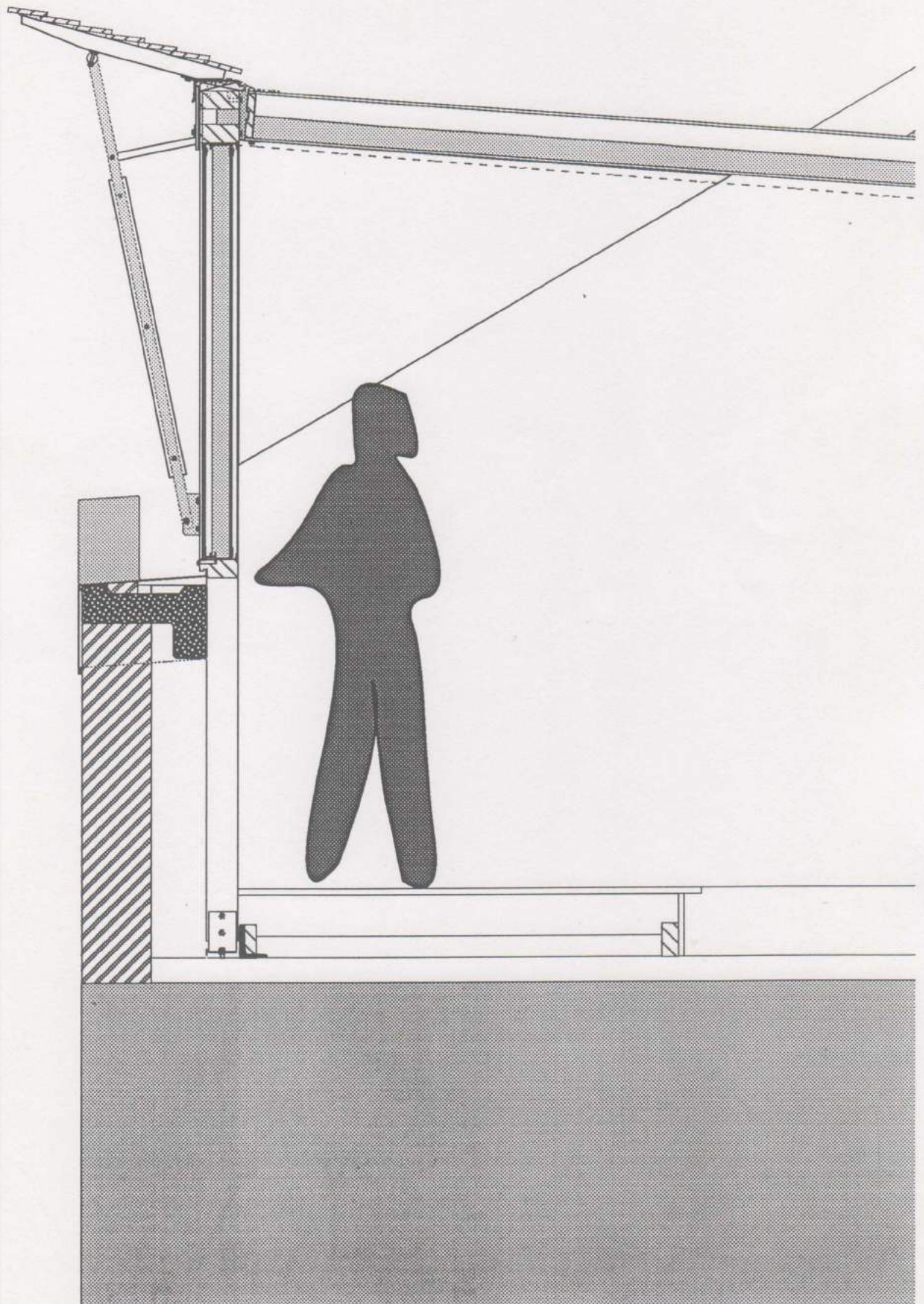

verhoogde vloer

doorsnede 1 :50

noordgevel

zuidgevel

Het NIEUWE DAK: gevel- en dakelement; verbinding aan de bestaande borst-
wering (het gedeelte onder de ramen valt achter deze borstwering).

Fillié & Verhoeven

Aan het bestuur van de stichting
De Nieuwe Blauwen.
t.a.v. de heer Harm Smit

Vredenoordlaan 18b
3061 RC Rotterdam

Voorburg 1 maart 1996

Geachte heer Smit,

Ten behoeve van de financiering van de
aanpassing van de dakverdieping van uw
gebouw aan de Vredenoordlaan volgens onze
plannen sturen we u een kostenraming.
Voor nadere informatie kunt u met een van
ons kontakt opnemen.

Met vriendelijk groet,

Dennis Fillié

Fillié & Verhoeven

Kostenraming verbouwing dakverdieping, Stichting De Nieuwe Blauwen 1 maart 1996

	aantal	eh	prijs/eenheid	arbeid	materiaal	
SLOOPWERK						
sloopwerk dak	500	m2	75,00	37500		
sloopwerk schoorstenen	8	st	150,00	1200		
omleggen leidingen	50	st	100,00	5000		
tijdelijke afdekking dakverdieping	50	m2	10,00		500	
afvoer puin / huur afvalcontainers	30	kntr	500,00		15000	
huur stortkoker en kango's	1	st			1500	
waterafvoer / dekzeilen	1	st			500	
totaal				43700	17500	61200
NIEUW DAK						
staalkonstrucie		post		3000	8500	
dakpanelen	500	m2	100,00	7000	50000	
aansluitingen bij best. schoorstenen	4	st		4000	3000	
dakbedekking	500	m2	20,00	6500	10000	
dakdoorvoeren	54	st	25,00	2160	1350	
totaal				22660	72850	95510
NIEUWE GEVEL						
houten kozijn	46	st	1250,00	11000	57500	
aluminium kozijn	46	st	1100,00	17000	50600	
zonweringelement	46	st	225,00	4600	10350	
kopgevelelementen		post		2000	6000	
goten / muurafdekking		post			12000	
totaal				34600	136450	171050
NIEUWE BINNENWANDEN EN DEUREN						
deuren incl. kozijn	19	st	300,00	5700	3800	
openslaande deuren incl. kozijn	8	st	350,00	400	2800	
binnenwand incl afwerking	100	m1	80,00	5000	8000	
totaal				11100	14600	25700
INRICHTING						
vloercassettes verhoogde vloer	1	post		7000	8000	
sanitair	1	post		1500	5000	
keukenblokjes	3	st	2000,00	2000	6000	
tegelwerk	60	m2	50,00	3000	3000	
schilderwerk (gang)	1	post		2000	1000	

Fillié & Verhoeven

stucwerk (gang)	1	post		2000	1000	
brandhaspels	3	st	500,00	300	1500	
poederblusser	3	st	250,00	150	750	
totaal				17950	26250	44200

INSTALLATIES

water	1	post		3000	2000	
elektra	1	post		3000	10000	
riolering	1	post		2000	1000	
verwarming	1	post		6000	15000	
ventilatie	1	post		1000	2000	
totaal				15000	30000	45000

DIVERSEN

materieel	1	post	3000,00		3000	
bevestigingsmiddelen	1	post	3000,00		3000	
onvoorzien	1	post			5000	
totaal					11000	11000

totaal exclusief BTW

				145010	308650	453660
uitvoering	1	post				10000
algemene kosten	6	%				27220
						490880
winst en risico aannemer	5	%				24544
						515424
honorarium architect	8	%				41234
advieskosten constructeur	1	post				3000
totaal exclusief BTW						559657
BTW 17,5%						97940

totaal inclusief BTW

657598

INVESTERINGSBEGROTING verbouwing dakverdieping tot atelierlaag.

Kosten:

-kosten aankoop pand/overdracht: ten laste van dakverdieping	f	21.890,-
-kosten verbouwing dakverdieping	-	657.598,-
Totale kosten	f	<u>679.488,-</u> ⁺

Financiering:

-terug te vorderen BTW f 97.940,-

Eigen middelen woonvereniging:

-eigen geld	-	100.000,-
-reeds betaald aankoop pand/overdracht t.l.v. dakverdieping	-	21.890,-
-reeds betaald aan architect	-	15.000,-

Zelfwerkzaamheid

-door zelfwerkzaamheid te besparen op de verbouwingskosten (6% is een haalbaar percentage)	-	33.600,-
--	---	----------

Totaal eigen financiering f 268.430,-⁺

Gevraagde investeringsbijdrage - 411.058,-

Totale financiering f 679.488,-⁺

EXPLOITATIE-BEGROTING atelierverdieping.

In de exploitatie van de ateliers wordt uitgegaan van een vierkante meterprijs van . 53,- per jaar (exclusief service-kosten: circa . 10,- per m²/per jaar en exclusief BTW). Het totale verhuurbare oppervlak is 400 vierkante meter.

Opbrengst:

-huuropbrengst per jaar	f	21.200,-
-------------------------	---	----------

Vaste lasten:

-opstalverzekering	f	1.000,-
-rioolrecht//waterschapslasten	-	575,-
-onroerende zaakbelasting	-	750,-
-afschrijving cv-ketel en warmtebemetering (10 jaar)	-	800,-
-diversen	-	125,-

Financieringslasten:

-rente en aflossing lening woonvereniging (30 jaar)	-	10.200,-
--	---	----------

Reserveringen:

-reservering huurderving (2,5% van de jaarlijkse huuropbrengst tot 6% is bereikt)	-	550,-
---	---	-------

-reservering onderhoud korte termijn (f4,- per m ² ; totale oppervlakte dakverdieping is 500 m ²)	-	2.000,-
---	---	---------

-reservering onderhoud lange termijn (idem)	-	2.000,-
--	---	---------

-algemene reservering (vervanging na 30 jaar)	-	2.000,-
---	---	---------

Totale lasten per jaar	f	21.200,-
------------------------	---	----------

Bewoners flatgebouw beheren en renoveren zelf

'Het kost vooral tijd en en

Het aantal samenlevingsvormen breidt uit. Steeds vaker bundelen ouderen bijvoorbeeld de krachten. Maar ook anderen binden de strijd aan tegen de vaak hoge huur- en koopprijzen. Voorbeeld is De Nieuwe Blauwen, een coöperatieve vereniging in Rotterdam die voor het symbolische bedrag van een gulden drie jaar geleden een compleet flatgebouw aankocht en renoveerde. Een van de doelstellingen is het vergroten van de leefbaarheid. „Dat houdt niet op bij deze straat, maar heeft betrekking op de hele buurt”, aldus bewoner Siebe Thissen.

Door Paul Geerts

Door de prachtige skyline heet het centrum van Rotterdam wel het Manhattan aan de Maas, maar wie door de wijk Kralingen loopt, proeft hiervan weinig. Deze naoorlogse wijk is een resultaat van de wederopbouw. Sociale woningbouw en poenige panden staan er naast elkaar, een combinatie die Kralingen een levendige aanblik verleent. Volgens Siebe Thissen is de wijk de afgelopen decennia ten prooi gevallen aan een 'nieuwe' wederopbouw, waarbij de snelbouw van vlak na de oorlog plaats moet maken voor woningen die zijn afgestemd op de wensen van deze tijd. Niet alleen hij, maar ook anderen betreuren het. „In de jaren tachtig was Rotterdam in de greep van de stadsvernieuwing”, aldus Thissen. „Complete stukken wijk werden weggeslagen, waardoor ook de afwijkende panden verdwenen.”

'Het nieuwe bouwen'

Zelf was Thissen nauw betrokken bij de kraakbeweging. Vanuit die achtergrond ontwikkelde hij eind jaren tachtig mede het idee om een bestaand pand aan te kopen. Het oog viel op een

flatgebouw in Kralingen dat dateert van vlak na de oorlog. Uitgangspunt in die tijd was 'het nieuwe bouwen', een richting in de architectuur die voornamelijk opvalt door het veelvuldig gebruik van glas, staal en beton. Daardoor konden tijdens de wederopbouw de woningen bijna letterlijk uit de grond worden gestampt.

De architecten Van Tijen en Maaskant, onder andere verantwoordelijk voor het imposante Groothandelsgebouw in het Rotterdamse centrum, zetten een gebouw neer waarin wonen en werken gecombineerd konden worden. Naast wooneenheden bevatte het pand een aantal werkplaatsen. Maar mede door de stadsvernieuwing werden volgens Thissen de huren van de werkplaatsen te hoog, waardoor de kleinschalige werkgelegenheid uit de wijk verdween. Thissen: „Daardoor krijg je de woonwijken.”

Ook het flatgebouw moest plaats maken voor nieuwbouw. En dat wilde de groep voorkomen. Uitgebreide plannen werden op papier gezet en een haalbaarheidsonderzoek werd gedaan, waarbij de oorspronke-

lijke opzet van de architecten opnieuw gestalte kreeg: een combinatie van wonen en werken.

De onderhandelingen met de eigenaar van het pand, het Gemeentelijk Woningbedrijf Rotterdam, duurden zo'n vier jaar. Het idee werd door een aantal ambtenaren van de gemeente ondersteund, mede omdat het aansloot bij de sociale vernieuwing. „Het werd ook toegejuicht omdat nieuwbouw veel te duur is”, aldus Thissen.

Gemeentegarantie

In 1992 werd het pand uiteindelijk voor het symbolische bedrag van één gulden gekocht. Toen de uiteindelijke toezegging binnen was, richtten de toekomstige bewoners de coöperatieve vereniging De Nieuwe Blauwen op, een naam die verwijst naar de oorspronkelijke bouwstijl. Volgens Thissen steunt de vereniging op drie pijlers. „Het aankopen, renoveren en beheren van het pand, het scheppen van kleinschalige werkgelegenheid en het vergroten van de leefbaarheid. Dat laatste houdt niet op bij deze straat.”

Aan de hand van de plannen is het pand getaxeerd, waarna op basis van een gemeentegarantie een lening werd aangevraagd. De vereniging kwam uiteindelijk terecht bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Thissen: „Ook woningbouwcorporaties sluiten daar leningen af, omdat ze een aantrekkelijke rente geven.” De lening bedraagt 1,3 miljoen en heeft een looptijd van dertig jaar.

Van dat bedrag werden in eerste instantie de woningen gerenoveerd. De bewoners wilden de renovatie het liefst zelf in de hand houden, maar dat bleek volgens bewoonster Sylvia Ghering nauwelijks haalbaar. „Je moet wel met een aannemer gaan werken”, concludeert ze. „Er waren drie partijen: de bewoners, de aannemer en het Projectencentrum Rotterdam, dat kon zorgen voor een aantal werkervaringsplaatsen.”

De samenwerking liep mis, volgens Ghering omdat aannemers het niet gewend zijn om met bewoners samen te werken. „We hebben bijvoorbeeld zelf heel veel sloopwerk gedaan.” Thissen: „Het bedrijfsleven kan alleen werken met woordvoer-

nergie'

• 'De overeenkomst is dat de bewoners een afkeer hebben van het isolement, van de opgelegde anonimiteit.'

• De naoorlogse flat in de Rotterdamse wijk Kralingen is door de bewoners zelf gerenoveerd. Foto's Marc Bolsius

ders. Ze dwingen je tot expertvorming, ze willen dat je een fulltime regelneef wordt. Dat wilden we niet, omdat we dan net als een normale woningbouwvereniging zouden worden." Toen de achttien woningen klaar waren, werden dan ook alle betrokken partijen ontslagen. „De laatste jaren zijn we steeds defensiever geworden”, oordeelt Thissen. Ghering: „Je kunt zeggen dat we door schade en schande wijs zijn geworden.”

Portugal

De zes tweekamerwoningen en twaalf vierkamerwoningen waren in een mum van tijd bewoond. De bewoners zijn automatisch lid van de vereniging. De huur van een tweekamerwoning bedraagt 340 gulden, die van een vierkamerwoning 440 gulden. Daarvan wordt de lening afgelost, de glazenwasser en de beheerder betaald, eventuele leegstand ondervangen en een aantal collectieve verzekeringen afgesloten. „Maar als je

er een tientje bovenop doet, zou je ook een vakantiehuis in Portugal kunnen nemen”, wijst Thissen op andere mogelijkheden. Dat het project succesvol is, blijkt uit de geringe doorstroming.

De vereniging wil ieder jaar een nieuw project aanzwengelen. Thissen: „We zijn nu met de tuin bezig, volgend jaar willen we aan het dak beginnen en daarna moeten er tuinen op het dak komen.” In het huurcontract is daarom opgenomen, dat iedere bewoner een aantal uren per week in het pand investeert. Thissen: „Dat weten de huurders. Als het moet kun je daar iemand op aanspreken. Samenwerken werkt beter dan alleen maar vergaderen. De prioriteit ligt bij het praktische, ook omdat er niemand is die het voor je doet. Daarnaast levert het op het sociale vlak ook iets op. Het probleem komt pas als de privébelangen kleiner worden. Dan zijn mensen moeilijker te motiveren.”

Voor grotere projecten, zoals de vervanging van het dak, blijkt de lening niet toereikend. „We hebben genoeg geld over om het dak op te lappen, maar dan blijf je bezig. We willen het ingrijpend doen. Het hele dak moet eraf om er vervolgens een nieuw op te zetten.” De kosten van die 'verbouwing' bedragen vier ton. „Als je dat bovenop de huur zet, wordt het onbetaalbaar.”

Met een architect is een plan bedacht, waarbij de bewoners zoveel mogelijk werkzaamheden zelf voor rekening zullen nemen. Uiteindelijk moet het resulteren in een aantal 'lichte' ateliers. „We willen daarbij kunstenaars betrekken om zelf mee te bouwen.” Met de huur moeten op termijn de kosten gedekt worden.

Aanmoedigingsprijs

De reacties op het initiatief zijn unaniem positief. De provincie Zuid-Holland beloofde het project in het kader van stadsvernieuwing met een aanmoedigingsprijs van tienduizend gulden. Ook de reacties in de buurt zijn enthousiast. Ghering: „Buurtbewoners zien dat het

mooi wordt. Het was al een enorm verschil toen de gevel gereinigd was.” Thissen: „De moeders uit de buurt laten hun kinderen hier graag spelen.” Hij wijst op de ruime tuin die zich aan de achterzijde van het pand bevindt.

Thissen: „Dit is zeker geen commune. Als we vergaderen, hebben we het niet over elkaar en binnen de grenzen van je woning heb je privacy.” Volgens hem is de samenstelling een weerspiegeling van Rotterdam. „Je komt hier alles tegen: ambtenaren, houtbewerkers, maar ook procestechnici.

Toch is de huidige maatschappij volgens hem niet ingericht op een dergelijke vorm van samenwonen. „Als je een vaste baan hebt van veertig uur, dan heb je niet de tijd en energie om daarbuiten iets te doen. Eigenlijk is dit alleen mogelijk als er een forse arbeidstijdvermindering komt, omdat je tijd moet kunnen investeren. Ik denk wel dat steeds meer mensen dat zouden willen. Zelf moet ik er niet aan denken om dit nog een keer te doen. Nee, dit doe je maar een keer in je leven.”

Uitgebreid programma nieuwe sociëteit Vlinderbuurt

Het Lachende Varken is meer dan vegetarisch restaurantje

VLINDERBUURT — De Vlinderbuurt heeft er een nieuwe ontmoetingsplek voor wijkbewoners bij: 'Sociëteit Het Lachende Varken'. Meest in het oog springend bij de start is wellicht de mogelijkheid om donderdag, vrijdag en zaterdag vegetarisch te kunnen eten, maar initiatiefnemers Marlies Lageweg en Sylvia Ghering willen meer dan een 'restaurantje' draaien. Het Lachende Varken houdt in zijn onderkomen aan de Dr. Zamenhofstraat 4 cursussen, kinderactiviteiten, kunstzinnige bijeenkomsten en doet aan zalenverhuur.

Het Lachende Varken is betrokken bij De Nieuwe Blauwen, het woon/werkproject aan de Vredenoordlaan. Bedoeling van dit project is om de leefbaarheid van de buurt te vergroten door het vestigen van kleine bedrijfjes op de begane grond. Het Lachende Varken komt daaruit voort, maar heeft nog iets extra's te bieden aan de buurt. Het is een sociëteit en burens kunnen elkaar daar beter leren kennen. Marlies en Sylvia zijn meer dan een jaar bezig geweest om alles voor elkaar te krijgen. Zelf zijn ze als vrijwilligers bij het project betrokken. Alhoewel ze taken hebben op het gebied van administratie, coördinatie en koken, vinden ze het heel belangrijk dat er ook mensen vast, dus niet als vrijwilliger, in het project actief zijn. Dat geeft een betere garantie op de continuïteit. Vandaar dat ze via deelgemeente en het Stedelijk Bureau Ander Werk gepoogd hebben subsidie te krijgen. En dat is gelukt, getuige de aanwezigheid van twee banenpoolers en een werkgever via een Melkert-regeling. Het Lachende Varken wil dus niet zo maar een restaurantje zijn, maar een echt gezellige plek waar buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten. Op de vraag of het nabij gelegen Vlinderbuurthuis niet hetzelfde doel heeft, stelt Marlies dat dat buurthuis eigenlijk een wat ander

Initiatiefneemsters Marlies Lageweg en Sylvia Ghering, geflankeerd door banenpoolers Jasp van der Made en Joost Jochems.

uitgangspunt heeft en dat het Lachende Varken zich toch iets meer richt op een wat jonger publiek. Ze zijn ervan overtuigd dat vegetarische maaltijden geen afschrikwekkend effect zullen hebben. Sylvia denkt dat het juist aantrekkelijk is om 'even iets anders' te bieden. Zelf vinden ze vegetarisch eten beter en gezonder en hopen ze mensen door hun kookkunst te overtuigen dat vegetarisch eten heel lekker is.

Buikdansen

Het Lachende Varken organiseert ook cursussen. Op het programma staan momenteel onder meer cursussen yoga, buikdansen en salsa. Eens in de twee weken zijn er op de woensdagmiddag kinderactiviteiten als taarten bakken of poppenkast en één zaterdag in de maand verandert het Lachende Varken in een kunstsalon. Dan zijn er kleine theatervoorstellingen, beeldpresentaties, performances en filmvoorstellingen. Al die activi-

teiten zijn alleen maar toegankelijk voor leden. Het lidmaatschap kost een tientje per jaar, voor eters bestaat er een speciale regeling. Marlies en Sylvia zien de sociëteit als een soort tegengif in een wijk die door de bodemsanering is aangetast. Eten, maar ook de inrichting van het Lachende Varken, zijn zo milieuvriendelijk mogelijk. „Een gezonde hap in een ongezonde omgeving”, grapt Sylvia. Het is de bedoeling dat het Lachende Varken open blijft zo lang de bodemsanering aan de gang is. Na afloop van de sanering, waarschijnlijk pas volgende eeuw, zullen de

initiatiefneemsters gaan bekijken of de sociëteit nog een andere functie in de buurt kan hebben. De komende maanden zal het aftasten en bijstellen worden. Marlies weet dat het project nog moet groeien. Voorlopig is het eetgeopend op donderdag, vrijdag en zaterdag van 17.00 tot 21.00 uur, maar het is de bedoeling dat vóór december de sociëteit elke middag om 14.00 uur open gaat. Marlies: „Of het gaat lukken, weet je niet van te voren, maar ik denk het wel. We hebben al veel bevredigende reacties gehad en de buurt vindt het heel leuk.”

de BRU
Straatweg 53, hoek Kleiweg
010-4188285 / fax: 010-461

bij slecht weer een alternatief zoeken. De potentiële bezoeker, zo bleek ook uit het onderzoek, wenst wel ongebonden op pad te kunnen. Een stadswandeling werd daarbij als mogelijke leidraad genoemd.

„Maar we moeten daarbij wel een goed doortimmerd verhaal hebben,” weet projectleider Schreuder. „Uit het onderzoek bleek ook

doenlijke opdracht”). Uit de anderhalve kilometer papier die de VOC-historie betreft, zijn vijftig thema's gekozen: onder meer geldzaken, wapenhandel, de invloed van het Chinees porcelein op het Delfts blauw, gezondheidszorg en vermaak van de VOC-werknemers. Die thema's zijn door de musea uitgewerkt. In museum de Dubbele Palmboom zal

groot belang. Daarom is er vanaf volgend jaar ook een toeristische verbinding met Hellevoetsluis: met de draagvleugelboot de Flying Dutchman vanuit de Parkhaven, via Nieuwe Waterweg, Oude Maas, 't Spui en het Haringvliet naar de Hellevoetse vestinghaven. Ook daar wordt een stadswandeling uitgezet en vormt het historische dok in de vestingha-

week van juni volgend jaar, herleeft de VOC letterlijk en figuurlijk in geuren en kleuren. Geuren van zeep, hout, teer en andere scheepsbenodigdheden, en onder meer geuren van graan malen, je never stoken en bereiden van lijkur laten de historie herleven. Demonstraties van oude ambachten leggen de relatie naar het VOC-verleden. Ook komt er een grote bloemenmarkt.

Oude Kerk Delfshaven. Carillonconcert, 15.00u. Orgelconcert, 16.00u. Concerto Rotterdam, 20.15u. **Dynamisch Partycentrum.** Face tot Face, 20.00u. **De Doelen Gr.z.** The Dubliners, 20.15u. **Rotterdamse Schouwburg** Kl.z. Passio Diaboli, 20.30u. Gr.z. Don Carlos, 20.15u. **St.Laurenskerk.** Canticum Novum, 20.15u. **Tejatro Popular.** Harry's Jazz & Bluesband, 21.30u. **Sporthal Hoogvliet.** Golden Earring, 21.30u. **Center Five.** The Fusebusters, 22.00u. **l'Esprit.** Half past Midnight, 22.00u. **Café Overstag.** Sys-X, 22.00u. **Rotown.** Singer/songwriter Festival, 22.00u. **Pian C.** The Blues Masters, 22.00u. **Central Park.** Groove Syndicate, 22.30u. **Blaauwe Vis.** Dolorum, 23.00u. **ROTheater.** Angels in America, deel 1 en 2, 14.00u. **De Middeburg.** Wie is er bang voor Virginia Woolf?, 19.30u. **Romeynshof.** Rene Broeders, 20.15u. **Luxor Theater.** Herman Finkers, 20.15u. **De Larenkamp.** Een dreigend huwelijk, 20.15u. **Bibliotheektheater.** Vrolijke verhalen, 20.30u. **De Schiecentrale.** The Kitchen, 20.30u. **Lantaren 2.** Krimi, 21.00u. **Jeugdtheater Hofplein.** Klein Duimpje, 19.00u. **Rotterdamse Centrum voor Theater.** Podium 1995: Pas de Deux, 20.30u. **'t Kapelletje.** Waag een kansje voor een vakansje, 20.30u. **Lantaren 1.** Metamorphosen, 20.30u. **Theater Zuidplein** Kl.z. De moed der wanhoop, 20.30u. Gr.z. The sound of Music, 20.15u.

uit GroenLinks

Links ten aanzien van ex-Joegoslavië.

Van der Vos, nog altijd pacifist, heeft in 1980 en 1981 als totaalweigeraar van de dienstplicht in de gevangenis gezeten. „Als ik de uitspraken van Rosenmüller voor lief neem, verloochen ik mijn principes. Dan zou ik voor niks in de gevangenis hebben gezeten.”

De GroenLinkse wethouder Meijer vindt het „heel jammer” dat zijn oude fractiegenoot Van der Vos uit de partij is gestapt. „Maar het zat er aan te komen. Je ziet wel meer dat als mensen uit de actieve politiek stappen, de opgekropte onvrede sterker tot uiting komt.” De Rotterdamse afdeling van GroenLinks overweegt of een bemiddelingspoging kan worden gedaan tussen Van der Vos en de defensiewoordvoerder van GroenLinks in de Tweede Kamer, Sipkes.

Het Lachende Varken brengt burgers Vlinderbuurt samen

'Nieuwe Blauwen' Léon Dekker, Marlies Lagedijk en Sylvia Ghering. „In Het Lachende Varken is eigenlijk alles mogelijk als het maar gemoedelijk is.” Aad van der Voorn/Cor Vos

Door Canis Zijlmans

Rotterdam — Met yoga voor 55-plussers, Raja-yoga, lessen buik- en salsadans, goedkope vegetarische maaltijden, een kunstsalon, kinderactiviteiten en een buurtsoos gaan 'De Nieuwe Blauwen' de leefbaarheid in de Vlinderbuurt opkrikken. Om de bewoners van deze Kralingse wijk die op dit moment op de schop gaat voor een grootscheepse bodemsanering een hart onder de riem te steken, is gisteren in de Dr. Zamenhofsstraat sociëteit Het Lachende Varken geopend. En wel met een lezing over de roemrijke geschiedenis van de viervoeter.

„Het Lachende Varken,” vertelt Marlies Lagedijk, één van de initiatiefnemers, „is een sociëteit, waar buurtbewoners en andere belangstellenden elkaar kunnen ontmoeten en op een leuke manier kunnen ontspannen.” Veel bewoners zijn in verband met de werkzaamheden tijdelijk of voorgoed verdwenen uit de buurt en het Lachende Varken gaat, volgens haar, zorgen voor nieuwe saamhorigheid tussen de achterblijvers en kennismaking met toekomstige nieuwkomers.

„Heel veel mensen die elkaar op straat tegenkomen en naast elkaar leven, kennen elkaar nauwelijks,” stelt de andere initiatiefnemer Sylvia Ghering vast. „En daar gaan we nu verandering in brengen.”

Beiden zijn leden van De Nieuwe Blauwen, een groep enthousiastelingen met een anarchistische achtergrond, die hier acht jaar geleden voor één piek een sloopblok van de gemeente kochten. Met een hypotheek van de Triodos-bank en hulp van een aannemer hebben ze het oude nog door wederopbouwarchitect Van Tijen ontworpen woonblok zelf opgeknap.

Zelfwerkzaamheid, eigen beheer en milieuvriendelijkheid vormen het credo bij De Nieuwe Blauwen. Met materialen uit andere sloop-

panden is de verbouwing grootscheeps aangepakt. Inmiddels zijn er achttien kleine woningen gerealiseerd met lage huren. Er wordt nog hard gewerkt om op de zolderverdieping een aantal ateliers te bouwen. De bewoners zijn zelf huisbaas.

Gitaarbouwer

In de geest van Van Tijen, architect van Het Nieuwe Bouwen, zijn op de begane grond weer kleinschalige bedrijfsruimten gerealiseerd, waar een gitaarbouwer, een ecologische architect, een tekstschrijver en de projectbureau's Bodemsanering en Stadsvernieuwing huizen. Het oude kinderdagverblijf Marijke stond nog leeg.

De stichting De Blaauwe Salon werd opgericht en die kreeg bij de deelgemeente een subsidie voor een 'Melkertbaner' en banen- en jongerenpooler los. Het Stedelijk Bureau Ander Werk (SBAW) zorgde voor een exploitatiesubsidie en op grote schaal werden tweedehands pannen, bestek en meubels bij elkaar gescharreld.

„Vanaf het begin,” vertelt Sylvia, „is het onze bedoeling geweest om hier een laagdrempelige ontmoetingsplaats voor de buurtbewoners en onszelf te maken. Voor een tientje per jaar ben je lid en je kan hier dan straks terecht voor een babbel, een drankje, een goede goedkope vegetarische maaltijd, het lezen van een krantje, cursussen, kinderactiviteiten en amusement. We willen de sociëteitsruimte ook incidenteel gaan verhuren aan buurtbewoners voor feestjes, die tussen deze muren passen. Eigenlijk is hier alles mogelijk als het maar gemoedelijk is.”

Er komt ook een kunstsalon. Initiator hiervan is 'Nieuwe Blauwe' kunstschilder Léon Dekker. „Nu,” verduidelijkt hij zijn plan, „zijn er nog maar enkele podia in de stad, waar je terecht kan voor een andere manier van uitgaan. Er is bij veel mensen duidelijk behoefte aan meer dan alleen hangen in een café. Hier gaan we maandelijks thema-avonden organiseren, waar bezielde mensen over hun fascinaties en werk kunnen vertellen. Lezingen over kunst, filosofie, wetenschap, spiritualiteit, discussies, en de voordracht van gedichten: het moet hier allemaal kunnen. Je kan bijvoorbeeld denken aan een mosselavond met een mosselmaaltijd, een lezing over het weekdier door een bioloog en een Ode aan den Mossel van een dichter.”

'De Nieuwe Blauwen' zoeken nog naar een gepaste naam voor de kunstsalon. Dekker: „Misschien wordt het de Dr. Zamenhofs Salon. Hij was de grondlegger van de wereldtaal Esperanto, waarmee hij de wereldburgers nader tot elkaar wilde brengen. Kunst beoogt dat eigenlijk ook.”

Bioscopen

ROTTERDAM

Calyppo 1: 'The Bridges of Madison County' (al) dag. 12.45-3.30-6.15-9.15. **Calyppo 2 Riksbioscoop:** 'Blown Away' (16) dag. 11.45-2.45-5.45-8.45. **Calyppo 3:** 'Antonia' (16) dag. 1.15-9.30. 'Carlington' (16) dag. 4-6.45. **Cineraam 1:** 'Waterworld' (16) dag. 12.45-3.30-6.15-9.15. **Cineraam 2:** 'Batman Forever' (al) dag. 1.15-4-6.45-9.30. **Cineraam 3:** 'Braveheart' (16) dag. 1-4.30-8.15. **Cineraam 4:** 'First Knight' (al) dag. 6.45-9.30, do.vr.ma.di. ook 1.15-4. **Cineraam 5:** 'Casper' (al) dag. 1.15-4-6.45. 'Flodder' (al) dag. 9.30. **Corso:** 'Mortal Combat' (16) dag. 1.15-4-6.45-9.30. **Imax Theater:** 'Africa: The Serengeti' (al) dag. (beh.ma.) 2-4. 'Yellowstone' (al) dag. (beh.ma.) 3. 'Free Willy 2' (al) za.zo. 5. 'Waterworld' (12) dag. (beh.ma.) 7.15-9.45, za.zo. ook 11.30. **Venster 1:** 'Chun-king Express' (16) dag. 7.30-10, do.vr.zo.wo. ook 2.30. **Venster 2:** 'Gone with the Wind' (16) dag. 7.30, do.vr.zo.wo. ook 1.30. **Venster 3:** 'Living in Oblivion' (16) dag. 8-10, ma.alleen 8. 'Taboe Toean' (16) do.vr.zo.wo. 2.30. Sneak preview ma.10. **Venster 4:** 'Tot Ziens' (16) dag. 7.30-10, do.vr.zo.wo. ook 2.30. **Lumière 1:** 'Under Siege 2' (16) dag. 1.15-4-6.45-9.30. **Lumière 2:** 'While you were sleeping' (al) dag. 1.15-4-6.45-9.30. **Lumière 3:** 'Die hard with a vengeance' (16) dag. 6.15-9.15, do.vr.ma.di. ook 12.45-3.30. **Lumière 4:** 'French Kiss' (al) dag. 9.30, do.vr.ma.di. ook 1.15-4-6.45. **Rex:** 'Wildemir Doria Grey' (18) dag. vanaf 12 doorl. voorst. **Thalia:** 'Judge Dredd' (16) dag. 1.15-4-6.45-9.30.

Nachtvoorstellingen: **Lumière 1:** 'Apollo 13' (16) vr.za.00.15. **Lumière 2:** 'Under Siege 2' (16) vr.za.00.15. **Lumière 3:** 'Judge Dredd' (16) vr.za.00.15. **Lumière 4:** 'Congo' (16) vr.za.00.15.

Kindermatinee: **Cineraam 4:** 'Free Willy 2' za.zo.wo. 1.15-4. **Lumière 3:** 'De leeuwekoning' za.zo.wo. 1.15-4. **Lumière 4:** 'Andre' za.zo.wo. 1.15-4-6.45.

van de Arbeid

SENTEERT:

7 oktober

IN DAG

drie nieuwe PvdA-rapporten

at van Nederland

e rugkeer van de solidariteit

PvdA en de stad

staatssecretaris van Justitie

fractievoorzitter in de 2e Kamer

e 2e Kamerlid

2 Kamerlid

in discussie over de nieuwe

n aan de Nieuwemarkt 1a

).

0, r,

gelegenheid tot napraten.

SOCIËTEIT
Het Lachende Varken
PRESENTEERT
DE BACON CLUB

Eerste gewelddadige avond

**Port Betaald
Rotterdam**

met onder meer een interview met Canis Zijlmans :

'leeft van moord en verkrachting'

en een performance van Erik Wesselo.

presentatie Frank Hemeltjen.

zaterdag 23 december 21.00 u.

Dr. zamenhofstraat 4 Rotterdam

(metro Gerdesiaweg-Oostplein)

entree fl.5,00 voor leden

fl.7,50 voor niet leden.

Mogelijkheid tot gezamenlijk etensmaal (vegetarisch)
Uitsluitend op reservering TEL:4116148 aanvang 18.00u.
(reservering graag voor 20 december)
prijs inclusief entree resp. fl.20,00 en fl.22,50